

การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานราก
ของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยใต้เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

PROMOTING TRADITION AND ORDINATION RITUALS TO
WORSHIP PHRA BOROMMATHAT CHEDI ON THE FOUNDATION OF
SOUTHERN SIAMESE LOCOAL BELIEFS TO SUPPORT THE CULTURAL ECONOMY
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูโสภณพัฒนบัณฑิต (สมปอง นุ่นนุ่น)*, พระวัชรพุทธิบัณฑิต (ปริดา บัวเมือง), พระครูโสภณรัตนบัณฑิต (เทพรัตน์ เรืองศรี)
Phrakru Sophonpattanabundit (Sompong Noonnum)*, Phra Vajraputthibandit (Preeda Buamuang), Phrakru Sophonrattanabundit
(Theprat Rueangsri)

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Philosophy Program in Buddhism (Social Development), Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sompong_09@windowslive.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยใต้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) สร้างภาคีเครือข่ายการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยใต้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มย่อย จากนั้นเรียบเรียงข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยใต้ เป็นการทดแทนคุณบิดามารดาพัฒนาอุปนิสัย สืบทอดพระพุทธศาสนา สืบสานประเพณี และสร้างกุศลแก่กรรม ช่วยหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การถ่ายทอดความรู้ และการวางแผนพัฒนา โดยใช้วิธีการจัดประเพณีเป็นหลักสูตรระยะสั้น การจัดในวันสำคัญ และการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และ 2) การสร้างภาคีเครือข่ายการส่งเสริมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์และเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการขับเคลื่อนกิจกรรมโดยใช้ “SOMPONG MODEL” ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ (S : SWOT), การบริหารจัดการ (O : Organization and Obvious), การทำ MOU (MOU : Memorandum of Understanding), การมีส่วนร่วมของชุมชน (P : Participation and Perfect Point), พิธีการบวช (O : Ordination ceremony), การประสานเครือข่าย (N : Network), และการอบรมผู้บวชใหม่ตามหลักสูตรระยะสั้น (G : Graduated)



คำสำคัญ: ประเพณีและพิธีกรรมการบวช, การบูชา, พระบรมธาตุเจดีย์, เศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม, ความเชื่อท้องถิ่น สยามไทยใต้

Abstract

This research article aims to 1) Promote the tradition and ceremonies of ordination and homage to the Phra Borommathat Chedi based on the beliefs of Southern Thai local faiths, in order to support and strengthen the cultural economy of Nakhon Si Thammarat Province, and 2) Establish a network of alliances to promote these traditions and ceremonies, also aimed at bolstering the cultural economy of Nakhon Si Thammarat Province. This is qualitative research involving participant observation, in-depth interviews with key informants, and focus group discussions. The collected data were then organized according to content analysis principles. The findings reveal that: 1) Promoting the tradition and ceremonies of ordination and homage to the Phra Borommathat Chedi, rooted in Southern Thai local beliefs, serves as a way to repay parents, develop personal character, perpetuate Buddhism, preserve traditions, and generate merit to resolve karma. This aids in boosting the cultural economy of Nakhon Si Thammarat Province through awareness creation, community participation, knowledge transfer, and development planning. These are achieved through short-term course-based festivals, celebrations on significant days, and collaboration between government and private entities. 2) Establishing a network to promote the ordination rituals of Phra Borommathat Chedi and the cultural economy of Nakhon Si Thammarat Province is driven by the "SOMPONG MODEL." This model proceeds through the following steps: Situation analysis (S: SWOT), Organization and Obvious management (O: Organization and Obvious), Memorandum of Understanding (MOU: Memorandum of Understanding), Community Participation and Perfect Point (P: Participation and Perfect Point), Ordination ceremony (O: Ordination ceremony), Network coordination (N: Network), and Graduated training for new ordinands through a short course (G: Graduated).

Keywords: Tradition and Ceremonies of Ordination, Worship, Phra Borommathat Chedi, The Cultural Based on Economy, Southern Thai Local Faiths

บทนำ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นนครแห่งอารยธรรม เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญของภาคใต้ โดยมีพระบรมธาตุเจดีย์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นปูชนียสถานคู่บ้านเมืองที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย และเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย (อรุณ รอดประดิษฐ์, 2561) ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์ไม่ได้มีเพียงความศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนา เท่านั้น แต่ยังผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่นด้านไสยศาสตร์ ผีวิญญาณ การบวช และโชคลาง ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มาอย่างยาวนาน (อิทธิราชย์ นันชนัตติ, 2558) ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การบวชและการแก้บน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของพระบรมธาตุเจดีย์ (พระมหาประทีป ทองน้ำแก้ว และคณะ, 2561) ชาวบ้าน และพุทธศาสนิกชนมักมาบวชหรือแก้บนเพื่อขอพรให้ชีวิตปลอดภัยและสมหวัง ซึ่งสะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อท้องถิ่นกับหลักพระพุทธศาสนา (พระมหาทวี บุญทะมาตร์ และคณะ, 2562)

การบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน โดยเฉพาะในกลุ่มชาวไทยพุทธ ภาคใต้และชาวไทยเชื้อสายในมาเลเซีย ที่มีความเชื่อว่า การบวชหรือการมาแก้บนด้วยการนำบุตรหลานมาบวช ที่พระบรมธาตุเจดีย์จะช่วยให้สมปรารถนาในสิ่งที่ขอไว้ (ปรีชา นุ่นสุข และวิรัตน์ ธีระกุล, 2531) ความเชื่อนี้ส่งผลให้มีผู้เดินทางมาสักการะและประกอบพิธีกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเทศกาลสำคัญและนอกฤดูกาล สร้างรายได้ให้กับชุมชนรอบวัดและเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราช

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์การนำสิ่งของไปบูชาองค์พระบรมธาตุเจดีย์ จะเกิดสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวและยังเชื่ออีกว่าผลบุญอันนี้จะปัดภัยอันตราย ให้อภัยในบุญของ พระศรีอริยเมตไตรยหรืออาจเป็นปัจจัยนำไปสู่นิพพาน (สันติ อุณจะนา, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกว้าง ๆ ของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ซึ่งจะเน้นย้ำที่เรื่องการทำบุญและการสักการะพระธาตุและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แม้การบวชเป็นแก่นของการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ยังมีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักพระพุทธศาสนาในบาง ประการ เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้น กฎแห่งกรรม และเหตุผล ไม่ใช่การอ้อนวอนขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดลบันดาล (อเทวนิยม) แต่พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ยังคงยึดติดกับความเชื่อเดิมที่ผสมผสานระหว่างพระพุทธศาสนา และไสยศาสตร์ (พระมหาพชร กิตติวรเมธี, 2564) ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่าควรส่งเสริมประเพณีนี้ในรูปแบบใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนอย่างถูกต้อง แต่การเชื่อมโยงกับการบูชาเจดีย์ก็ถือเป็น การแสดงออกถึง ความเลื่อมใสศรัทธาและเป็นหนทางในการสะสมบุญ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อและประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่นิยมปฏิบัติกัน โดยเฉพาะในภาคใต้ของประเทศไทย การปฏิบัติเช่นนี้มีผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ท้องถิ่น ทำให้เป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนศรัทธาอันลึกซึ้งในชุมชน การบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ยังมีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำหน้าที่เป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดแรง กระเพื่อมทางเศรษฐกิจ พิธีกรรมที่ละเอียดอ่อนและยิ่งใหญ่ดึงดูดผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ทั้งผู้บวช ครอบครัว และ นักท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่การใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในท้องถิ่น ความต้องการนี้ส่งผลโดยตรงต่อธุรกิจ ในพื้นที่ เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร และบริการขนส่ง ยิ่งไปกว่านั้น พิธีกรรมยังสร้างตลาดสำหรับงานฝีมือ พื้นบ้าน อุปกรณ์ทางศาสนา และเครื่องแต่งกายสำหรับพิธี ซึ่งสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับช่างฝีมือและ ผู้ค้าท้องถิ่น มีรายได้มั่นคงจากการขายเครื่องสักการะและบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุ เจดีย์บนฐานความเชื่อท้องถิ่น โดยไม่ละทิ้งหลักพระพุทธศาสนา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุน เศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยจะช่วยพัฒนารูปแบบการสักการะที่สอดคล้องกับ หลักพุทธธรรม พร้อมทั้งสร้างศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่น สยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมและ ความสำคัญของการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์การจัดการแหล่งเรียนรู้ฐานวัฒนธรรมและศึกษาเส้นทางและกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนาของการส่งเสริมการท่องเที่ยวฐานวัฒนธรรม ได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม



(Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussions) ดังนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยในฐานะพระสงฆ์ วัดหน้าพระบรมธาตุ ซึ่งเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการบวชบูชาพระธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบวชตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้สามารถมีส่วนร่วมและสังเกตได้ในทุกกระบวนการ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพและปัญหา

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 35 คน ซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่ม ได้แก่

- 2.1 พระอุปัชฌาย์ จำนวน 5 รูป
- 2.2 นักวิชาการ จำนวน 5 รูป/คน
- 2.3 ผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏชาวบ้าน จำนวน 5 รูป/คน
- 2.4 ผู้บวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ จำนวน 5 รูป
- 2.5 พ่อแม่ผู้บวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ จำนวน 10 คน
- 2.6 พ่อค้าแม่ค้า ผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน

เพื่อศึกษาข้อมูลส่งเสริม และสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อให้หนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussions) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 รูป/คน เพื่อการพัฒนาและการยืนยันรูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตีความข้อมูลจากเอกสาร แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกสารผ่านการกำหนดประเด็นการตีความข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้อง และการนำเสนอแบบพรรณนา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุป และเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสกัดองค์ความรู้ ยืนยันรูปแบบการส่งเสริมประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ และเชื่อมโยงกับการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ช่วยให้ได้ข้อสรุปที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

1. การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) การถ่ายทอดความรู้ประเพณีทุกอย่าง และ 4) การวางแผนและพัฒนา

1.2 การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิธีการ 1) การจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นหลักสูตรระยะสั้น 2) การจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 สถาบัน ควรมีการจัดทำหลักสูตรการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์

เป็นหลักสูตรระยะสั้น ร่วมกับคณะสงฆ์ทั้ง 2 ฝ่าย 4) ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ควรร่วมมือกันในการจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นประเพณีหลักของพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีสำคัญประจำจังหวัดหรือภูมิภาค และ 5) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ร่วมกันสนับสนุนให้ประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเครื่องหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.3 เศรษฐกิจและฐานวัฒนธรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ ที่กระจายรายได้เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กลุ่มสินค้าประเภทกลุ่มของกิน ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมจีนเมืองคอน ส้มโอทับทิมสยาม มังคุดคัด และเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ 2) สินค้าประเภทเครื่องใช้ เครื่องถม สร้อยสามกษัตริย์ เครื่องทองเหลือง และหัวนะโม 3) ตัวหนังตะลุง และของที่ระลึกจากตัวหนังตะลุง และ 4) กลุ่มยา ได้แก่ ยาหม่อง ยาหอม ยาลม

การส่งเสริมประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ที่ผสมผสานพระพุทธศาสนา ความเชื่อท้องถิ่น และศิลปะพื้นบ้าน ควรดำเนินการผ่าน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) การระบุดัศยภาพ โดยเน้นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทั้งด้านความศักดิ์สิทธิ์ของพระบรมธาตุและความเชื่อสามประการ รวมถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การใช้กลยุทธ์ส่งเสริมแบบบูรณาการ ทั้งการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม การออกแบบประสบการณ์เชิงลึก และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงชุมชน วัด และผู้ประกอบการผ่านนวัตกรรมดิจิทัล กิจกรรมมีส่วนร่วม และโครงสร้างพื้นฐานรองรับ และ 3) การประเมินผลกระทบในมิติเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัด

2. การสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำเอา “SOMPONG MODEL” มาใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) หลักการและการวิเคราะห์สถานการณ์โครงการ (S : SWOT) ที่พบว่า จุดแข็ง: พระบรมธาตุเจดีย์ มรดกแห่งศรัทธา จุดอ่อน: การจัดการบวชเป็นแบบต่างคนต่างบวช โอกาส: ทุกภาคส่วนอยากมีส่วนร่วมกับการบวช อุปสรรค: ความไม่เข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม 2) การบริหารจัดการ (O : Organization and Obvious) เน้นการบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีความชัดเจน ภายใต้กรอบ วงจรคุณภาพ ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบควบคุม (Check) การปรับปรุง (Act) 3) การจัดทำบันทึกความตกลงร่วมกัน (MOU : Memorandum of Understanding) โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ประสานหน่วยงานจัดทำ MOU ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ จัดทำร่าง MOU พิจารณามีความเห็น ร่าง MOU และจัดพิธีลงนาม MOU 4) การมีส่วนร่วม และการหาจุดลงตัว (P : Participation and Perfect Point) ประกอบด้วย ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ ด้านร่วมดำเนินการ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านร่วมติดตามประเมินผล 5) พิธีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ (O : Ordination ceremony) แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ก่อนพิธีอุปสมบท แก้วพระบรมธาตุเจดีย์ ช่วงที่ 2 พิธีกรรมการบรรพชาอุปสมบท และช่วงที่ 3 หลังพิธีกรรมการบรรพชาอุปสมบทเสร็จแล้วมีการศึกษาอบรมตามหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้บวชใหม่ 6) การประสานเครือข่ายความร่วมมือ (N : Network) ประกอบด้วย คณะสงฆ์ วัดหน้าพระบรมธาตุ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช พุทธสมาคม จังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 7) จบการศึกษาอบรมหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้บวชใหม่ (G : Graduated) ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย หลักธรรม 15 ชั่วโมง หลักวินัย 5 ชั่วโมง พุทธประวัติ 10 ชั่วโมง ศาสนพิธี 5 ชั่วโมง และ



การภาวนา 10 ชั่วโมง และมีการวัดและประเมินผล 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวัดผลก่อนการฝึกอบรม การวัดผล การเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม การวัดผลหลังการฝึกอบรม และการวัดผลสัมฤทธิ์ จากนั้นผู้ที่ผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม จะได้รับวุฒิบัตรจากโครงการ การใช้ SOMPONG MODEL ช่วยเปลี่ยนการบวชบูชาพระบรมธาตุจากกิจกรรม ศาสนาทั่วไป ให้กลายเป็นกลไกขับเคลื่อนทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่มีความยั่งยืน มีส่วนร่วม และสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชด้วย “SOMPONG MODEL” เป็นการบูรณาการ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นและพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม โดยเน้น การมีส่วนร่วมของเครือข่ายทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน ผ่านแผนปฏิบัติการเชิงรุกที่ออกแบบ เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น การฟื้นฟูพิธีกรรมดั้งเดิม การพัฒนาสินค้า OTOP เชื่อมโยงความเชื่อ และการท่องเที่ยว เชิงประสบการณ์ ซึ่งไม่เพียงสืบสานประเพณีอย่างยั่งยืน แต่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจผ่านห่วงโซ่การผลิต และบริการที่เกี่ยวข้อง ทั้งเครื่องบวช อาหารพื้นเมือง และการท่องเที่ยวเส้นทางบุญ โดยมีกลไกขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาองค์ความรู้ และระบบติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดสมดุล ระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมกับการสร้างรายได้ชุมชนอย่างเป็นระบบ

ผลจากการนำ "SOMPONG MODEL" มาใช้ในการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการบวช บูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในหลายมิติ โดยด้านการจัดการ พิธีกรรม จากเดิมที่ขาดเอกภาพและดำเนินการแบบต่างคนต่างทำ ได้พัฒนาระบบมาตรฐาน 3 ช่วง คือ ก่อนบวช ระหว่างบวช และหลังบวช พร้อมหลักสูตรอบรมระยะสั้น 45 ชั่วโมง ที่ช่วยสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาและประเพณีท้องถิ่นให้กับผู้บวชใหม่ ด้านเศรษฐกิจ เกิดการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าจากกิจกรรม บวชบูชา ทั้งการผลิตเครื่องบวช อาหารพื้นถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางบุญ ซึ่งสร้างรายได้ให้ ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรม เกิดการฟื้นฟูพิธีกรรมดั้งเดิมที่ใกล้สูญหาย ผสมผสานกับบริบท สมัยใหม่อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายผู้บวชที่ผ่านการอบรมเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานประเพณี ทั้งนี้ ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการร่วมมือของเครือข่ายภาคี 10 หน่วยงาน ทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานรัฐ และชุมชน ที่ทำงานร่วมกันภายใต้กรอบ MOU และระบบ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ไม่เพียงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังกลายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อ ท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่สามารถนำมา อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่น สยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอน ดังนี้

- 1.1 การสร้างความตระหนักให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 1.2 การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 1.3 การถ่ายทอดความรู้ประเพณีทุกอย่าง
- 1.4 การวางแผนและพัฒนา

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูวิจิตรพิพัฒนโกศล (สุเวศน์ หอมานาน) และคณะ ที่ได้วิจัยรูปแบบ การส่งเสริมประเพณีทางพระพุทธศาสนาของชาวไทลื้อ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการส่งเสริมประเพณีทาง

พระพุทธศาสนาของชาวไทลื้อ ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักให้สมาชิกในชุมชนรู้จักคุณค่าของประเพณี 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการเปิดโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ 3) การถ่ายทอดความรู้ โดยอาศัยพระสงฆ์ ปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี เป็นผู้ถ่ายทอด และ 4) การวางแผนและพัฒนา โดยทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนารูปแบบของประเพณีให้เหมาะสมกับยุคสมัย (พระครูวิจิตรพิพัฒนโกศล (สุเวศน์ หอมาน) และคณะ, 2565) และคงอัตลักษณ์ที่ดั้งเดิมของประเพณีไว้ ซึ่งมีวิธีการในการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) การจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นหลักสูตรระยะสั้น 2) การจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 สถาบัน ควรมีการจัดทำหลักสูตรการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นหลักสูตรระยะสั้น ร่วมกับคณะสงฆ์ทั้ง 2 ฝ่าย 4) ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ควรร่วมมือกันในการจัดประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ให้เป็นประเพณีหลักของพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีสำคัญประจำจังหวัด หรือภูมิภาค และ 5) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ร่วมกันสนับสนุนให้ประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เป็นเครื่องหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของจังหวัด และเศรษฐกิจและฐานวัฒนธรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ที่กระจายรายได้เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) กลุ่มสินค้าประเภทกลุ่มของกิน ได้แก่ ขนมพอง ขนมลา ขนมจีนเมืองคอน ส้มโอทับทิมสยาม มังคุดคัด และเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ 2) สินค้าประเภทเครื่องใช้ เครื่องถม สร้อยสามกษัตริย์ เครื่องทองเหลือง และหัวนะโม 3) ตัวหนังตะลุง และของที่ระลึกจากตัวหนังตะลุง และ 4) กลุ่มยา ได้แก่ ยาหม่อง ยาหอม ยาลม

2. การสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำเอา “SOMPONG MODEL” มาใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการ ซึ่งสามารถสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการจัดการวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยของ นิธิภัทร บาลศิริ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ในบางมิติ ได้แก่ รูปแบบการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี่ โดยใช้ “ALTPSSVLMCSC Model” โดย A: SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์ SWOT (นิธิภัทร บาลศิริ, 2559) ของอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี่ และ P : Community Participation การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่นเดียวกับส่งเสริมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์และเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จะต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์โครงการ (S : SWOT) เพื่อหา จุดแข็ง: พระบรมธาตุเจดีย์ มรดกแห่งศรัทธา จุดอ่อน: การจัดการบวชเป็นแบบต่างคนต่างบวช โอกาส: ทุกภาคส่วนอยากมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมการบวช อุปสรรค: ความไม่เข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม และการสร้างการมีส่วนร่วม และการหาจุดลงตัว (P : Participation and Perfect Point) ประกอบด้วย ด้านการร่วมคิดและตัดสินใจ ด้านร่วมดำเนินการ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านร่วมติดตามประเมินผลด้วยกระบวนการบริหารจัดการ (O : Organization and Obvious) ที่เน้นการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและการมีส่วนร่วมเป็นฐานสำคัญ ด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ภายใต้กรอบ วงจรคุณภาพ ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบควบคุม (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนิ เลิศชาญฤทธิ์ ในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ที่ให้ความสำคัญกับ การประเมินความสำคัญ การวางแผน การจัดการ เป็นการกำหนดแผนการปฏิบัติงานหรือแผนการจัดการที่เหมาะสม ในแผนการปฏิบัติงานควรมียุทธวิธีในการจัดการทรัพยากรที่กำหนด เป็นระยะยาว (ธนิ เลิศชาญฤทธิ์, 2552) และผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจาก



การจัดการ มีการจัดทำบันทึกความตกลงร่วมกัน (MOU : Memorandum of Understanding) โดยกลไกการสร้างพันธมิตรผ่าน MOU และเครือข่ายความร่วมมือ (N : Network) เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ได้ผลในทางปฏิบัติ ตามแนวทางของ Starkey, P. ที่ชี้ว่าความสำเร็จของโครงการพัฒนาต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม ในกรณีนี้ การรวมพลังระหว่างสถาบันศาสนา หน่วยงานรัฐ และชุมชนท้องถิ่นช่วยให้สามารถระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันมาสนับสนุนโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Starkey, P., 1997)

ในพิธีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ (O : Ordination ceremony) แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 ก่อนพิธีอุปสมบท แก่บ้นพระบรมธาตุเจดีย์

ช่วงที่ 2 พิธีกรรมการบรรพชาอุปสมบท

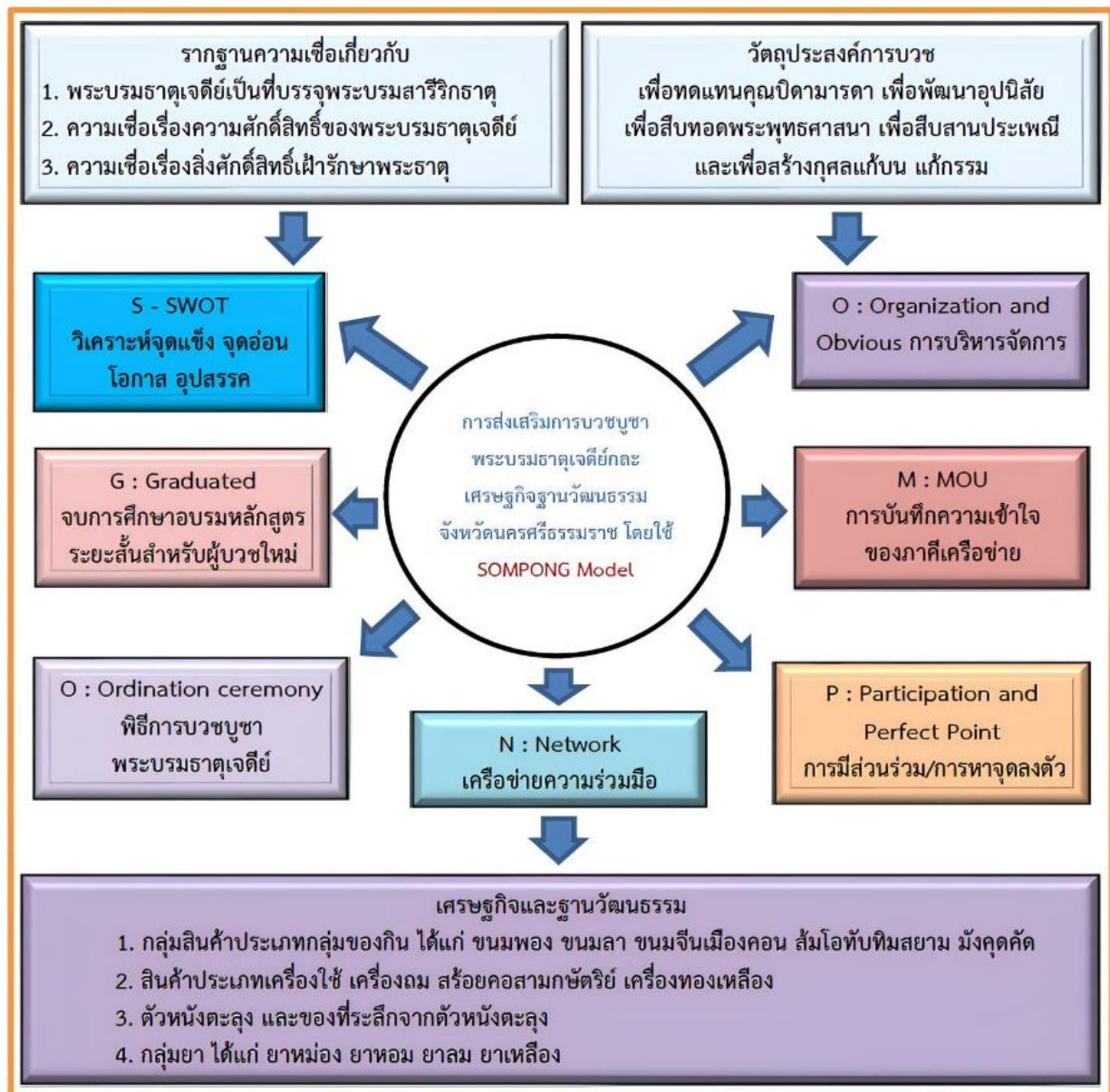
ช่วงที่ 3 หลังพิธีกรรมการบรรพชาอุปสมบทเสร็จแล้วมีการศึกษาอบรมตามหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้บวชใหม่

ที่เน้นทั้งรูปแบบพิธีกรรมที่ถูกต้องและสาระความรู้ที่ควรได้รับ การจัดหลักสูตร 45 ชั่วโมง ครอบคลุมทั้งหลักธรรม พุทธประวัติ และการปฏิบัติภาวนา ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานเรื่องความเข้าใจในพระพุทธศาสนาของผู้บวช ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของความเสื่อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการบวชที่ถูกต้อง ตั้งแต่การฝากตัวเป็นศิษย์ ก่อนพิธีการบวช การโกนผม การทำขวัญนาค การมอบผ้าไตรจีวร การกราบบิดามารดา ขั้นตอนพิธีกรรมการบวช ตั้งแต่การขอบวชจนถึงการ บอกตจปญจกรรมฐาน และหลังบวช ในการทำหน้าที่ของศิษย์กับครู หน้าที่ของพระนวกะในการศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัย (พระธรรมโกศาจารย์, (ปัญญานันทภิกขุ), 2555)

เพื่อให้การส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรมการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์บนฐานรากของความเชื่อท้องถิ่นสยามไทยได้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีการจัดการศึกษาอบรมหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้บวชใหม่ (G : Graduated) เพื่อให้ผู้บวชใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมขั้นพื้นฐาน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติขณะอยู่ในสมณเพศ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ เพราะการบวชตามประเพณี หรือการรักษาประเพณี ควรหาวิธีการที่จะทำให้พระภิกษุที่บวชระยะสั้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพระธรรมวินัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บวชโดยตรง และจากกระแสแนวความคิดต่อการบวชที่กำลังเปลี่ยนไป ได้ส่งผลให้การบวชในสังคมไทยประสบกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิกฤติการณ์ดังกล่าวได้บั่นทอนความเชื่อมั่นเรื่องการบวชในประเทศไทยว่าการบวชนั้นยังเป็นการทำให้ชีวิตเจริญด้วยคุณธรรม หรือเป็นเพียงผู้ฝึกฝนพัฒนาตนเองมาน้อยเพียงใด ในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาจึงเข้าสู่ยุคเสื่อม ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ พระครูปลัดเอกพันธ์ สิริวัฒนเมธี (อินจันติก) ที่วิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโมเดลนี้จึงมีลักษณะบูรณาการทั้งในแง่การฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงพิธีกรรมเข้ากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งช่วยสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม (พระครูปลัดเอกพันธ์ สิริวัฒนเมธี (อินจันติก), 2564)

ความสำเร็จของ SOMPONG MODEL ในกรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมจะเกิดผลอย่างยั่งยืนต้องอาศัยแนวทางบูรณาการที่คำนึงถึงทั้งมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ พร้อม ๆ กับการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมอื่น ๆ ในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

องค์ความรู้ใหม่



ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยภายใต้ SOMPONG Model

จังหวัดนครศรีธรรมราชได้นำ “SOMPONG MODEL” มาใช้ในการส่งเสริมประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม โดยโมเดลนี้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ด้วย SWOT เพื่อระบุจุดแข็ง (มรดกศรัทธาพระบรมธาตุ) จุดอ่อน (การจัดการบวชแบบต่างคนต่างทำ) โอกาสและอุปสรรค 2) การบริหารจัดการแบบมีระบบด้วยวงจร PDCA 3) การจัดทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 5) การจัดพิธีบวช 3 ช่วง (แก่น-บรรพชา-อภิม) 6) การประสานเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันศาสนา การศึกษา และหน่วยงานรัฐ และ 7) การจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้น 45 ชั่วโมง ครอบคลุมหลักธรรม วินัย พุทธประวัติ และการปฏิบัติธรรม ซึ่งโมเดลนี้ช่วยยกระดับการจัดการประเพณีการบวชให้เป็นระบบและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน



สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเกี่ยวกับประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจุบันยังขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ แม้ในแต่ละปีจะมีผู้มาบวชเป็นจำนวนมาก แต่ต่างคนต่างมาด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยขาดการประสานงานที่เป็นระบบ ส่งผลให้ผู้บวชขาดโอกาสในการเรียนรู้หลักธรรมอย่างลึกซึ้ง วัดเสียโอกาสในการให้การศึกษาอบรมที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นไม่ได้รับการส่งเสริมทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัยเสนอให้ใช้ "SOMPONG MODEL" ซึ่งเป็นโมเดลการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ที่จะช่วยจัดระบบการบวชให้เป็นระเบียบมากขึ้น โดยเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องควบคู่ไปกับการปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรการบวชระยะสั้นที่เน้นทั้งด้านปริยัติ (ความรู้ทางพระพุทธศาสนา) และปฏิบัติ (การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตจริง) แทนการบวชเพียงเพื่อแก้บนหรือทดแทนคุณบิดามารดาแบบเดิม ซึ่งการขับเคลื่อนนโยบายนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์ และพุทธสมาคม โดยควรมีการประชาสัมพันธ์และสื่อสารอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับประเพณีนี้ให้เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด ที่สามารถเผยแพร่ไปยังระดับนานาชาติ สำหรับแนวทางการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม โดยใช้พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางทางจิตใจและวัฒนธรรม พัฒนาหลักสูตรการบวชระยะสั้นที่เป็นมาตรฐาน ศึกษาวัฒนธรรมการบูชาของชาวไทยในมาเลเซียที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน รวมถึงวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ ทั้งรายได้จากการท่องเที่ยว การจ้างงานในชุมชน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยยกระดับประเพณีการบวชบูชาพระบรมธาตุเจดีย์จากพิธีกรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นประเพณีระดับชาติที่ส่งเสริมทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้บวชจะได้รับความรู้ที่ถูกต้อง วัดสามารถทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนาได้อย่างเต็มที่ และชุมชนท้องถิ่นมีรายได้ที่มั่นคงจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนิก เลิศชาญฤทธิ. (2552). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิธิภัทร บาลศิริ. (2559). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระบือ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ปรีชา นุ่นสุข และวิรัตน์ ชีระกุล. (2531). พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชกับศิลปวัฒนธรรมและสังคมนครศรีธรรมราช. รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4 ศิลปวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- พระครูปลัดเอกพันธ์ สิริวัฒนเมธี (อินจันทิก). (2564). เหตุปัจจัยแห่งความเสื่อมในปาสาทิกสูตร. วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์, 1(2), 53- 64.
- พระครูวิจิตรพิพัฒน์โกศล (สุเวศน์ หอมนาน) และคณะ. (2565). รูปแบบการส่งเสริมประเพณีทางพระพุทธศาสนาของชาวไทยเชื้อ. วารสารบัณฑิตแสงโคกคำ, 7(2), 366-372.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2555). เมื่อเราบวช. ชลบุรี: ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พระมหาทวี บุญทะมาตร์ และคณะ. (2562). แนวทางการแก้ไขปัญหาการบวช: การปะทะกันระหว่างคุณค่าเชิงวัฒนธรรมไทยกับคุณค่าใหม่ในสังคมปัจจุบัน. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 4(1), 120-134.



- พระมหาประทีป ทองน้ำแ้ว และคณะ. (2561). คติความเชื่อของประชาชนในการสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 9(2), 11-23.
- พระมหาพชร กิตติวรเมธี. (2564). การพัฒนาสังคมโดยใช้หลักความเชื่อด้านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(7), 40-49.
- สันติ อุณจะนำ. (2561). ปรีศนาธรรมและความเชื่อที่เกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 5(3), 973-994.
- อิธิราชย์ นันขันตีด. (2558). การนับถือผีของชาวไทยย้อ: ความสัมพันธ์ด้านความเชื่อและนิเวศวิทยาวัฒนธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรุณ รอดประดิษฐ์. (2561). คติความเชื่อของประชาชนในการสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 9(2), 21-31.
- Starkey, P. (1997). Networking for Development. London: The International Forum for Rural Transport and Development.